





www.kurdistan.net

21-8-2007 14:26 به کاتی ناوهندی ئه‌وروپا

هه‌له‌ی هه‌ره مه‌زنی هه‌یندیک له کوردان له‌وه دایه، که له جه‌زه‌ی سوپه‌ردیموکراتیه‌تدا، کوردایه‌تیه‌که له بیر ده‌که‌ن، کاتی ده‌لێن له زۆر ولاتانی ئه‌وروپیدا به چه‌ندین له‌هجه ده‌خوینن، وک سوپه‌را، که‌نه‌دا و به‌لچیکا.. چه‌یران، ئه‌وه‌ی ئه‌وئ زمانن، له‌هجه نین، وه‌ک فره‌نسی، ئینگلیزی، ئه‌لمانی، ئیتالی و هۆله‌ندی.. پاشان مه‌رج نییه‌ زمانی دایک، پر به‌ پێستی زمانی په‌سمی بێت. زمانی دایکی مندالیکی مووسلاوی زۆر له‌ زمانی ئه‌و ئه‌لفوبیه‌ دووره که ئه‌و سه‌بیه‌ پێی ده‌خوینیت.. بگه‌ر زمانی به‌گرتووی کوردی - که به‌ناه‌ق پێی ده‌گوتری سو‌رانی - له زارۆکیکی ده‌وکی، گه‌لیک نزیکتره وه‌ک عه‌ره‌بی له مندالیکی حیجازی. هه‌ر چه‌ند زمان کۆنتر بی، ئه‌وه‌نده له‌ زمانی ماله‌وه یا دایک دوورتر ده‌بیت، وه‌ک ئینگلیزی، عه‌ره‌بی و ئه‌لمانی.. ئه‌لمانییه‌کی سوپه‌را - ئه‌گه‌ر به‌ زمانی په‌تی قسه نه‌کات - لاله‌ ئه‌لمانییه‌که‌ی ئه‌لمانی تی ناگات.

ئه‌و نمونانه‌ی هه‌یندیک کورد ده‌یانه‌ینه‌وه بو ئه‌وه‌ی کوردستان بکه‌ن به‌ گه‌ره‌کی له‌هجان (حی اللهجات)، هه‌چ کامیکیان نه‌ له ته‌رازووی زانستی زماندا راستن و نه‌ له واقیعی ئه‌وروپیدا نمونه‌یان هه‌یه. ولاتیکی وه‌کو سوید که هه‌ول ده‌دا به‌ ملیم یه‌کسانی و دیموکراتیه‌ت پیاده‌ بکا، ته‌نازول ناکات زمانی په‌سمی به‌یینه‌ ئاستی زمانی دایک یا زمانی ماله‌وه، به‌ پێچه‌وانه‌وه - به‌ پێی میکانیزمیکی ریکوپیکی و پلانیکی مکووم - منداڵ و ماله‌وه به‌ره‌و ئاستی زمانه‌که ده‌بات. ئه‌و مامۆستایه‌ی زانکۆی سه‌لاحه‌ددین که پێش ماوه‌یه‌ک گوته‌: قه‌ی چی ده‌کا با له کوردستانی خو‌شماندا - وه‌کو سوید - دوو له‌هجه‌ی په‌سمیمان هه‌بیت، هه‌له‌ی فه‌رموو؛ چونکه له سویدا یه‌ک له‌هجه‌ی په‌سمی هه‌یه، زمانه‌که‌ی دی - که پێی ده‌گوتری لاپ یان سامیسکه - له گروپی زمانی فینه‌ندییه و ئاسمان و ریسمان له سویدییه‌وه دووره.

بۆیه، هه‌ر داوایه‌ک - ته‌نانه‌ت بو له‌هجه‌یه‌کی کوردیی زۆر بچووکیش - ئه‌گه‌ر سه‌به‌ی ئه‌لفوبیه‌کی پێ نووسرا؛ به‌ ریکه‌ی سروشتیی خۆیدا ده‌روا و له‌پال زمانی یه‌گرتوودا ده‌بیته‌ زمانیکی سه‌ره‌خۆ.. ئا به‌م جو‌ره، ئه‌و له‌هجه‌یه‌ له‌گه‌ل زمانی پێشتردا - که ئه‌ویش رۆژیک له‌هجه‌ بوو - ده‌بن به‌ دوو زمان و دوو نه‌ته‌وه.

ئه‌وه‌ی ئه‌و قسانه‌ی سه‌ره‌وه‌ی پێ فشه‌ی بنه‌سلاوه‌یه، بلا به‌ر له‌وه‌ی میله‌ته‌ی خۆی به‌ره‌و (گه‌لان و له‌هجان) ببا، بچیت - وه‌کو به‌نده - بو نمونه - کتیه‌کانی (فقه‌ اللغه) و (علم‌ اللغه) ی د. عه‌لی عه‌بدولواحید وافی و کتیه‌ زمانه‌وانیه‌کانی د. ئیبراهیم ئه‌نيس، بخوینیته‌وه، له‌هه‌موو کتیه‌خانه‌کانی کوردستاندا هه‌ن، یا به‌ هه‌ر زمانیکی دیکه.. ئه‌گه‌ر وا نه‌بوو، بلا بی، پیم بلیت:

مام پیاو بو راستت نه‌ فه‌رموو.

mohsinjwamir@hotmail.com